

Kamerkoor Poco Più zingt
onder leiding van Saskia Regtering
met Martje van Damme op piano

Eric Whitacre Leonard Bernstein
Morten Lauridsen Frank Ticheli

Zaterdag 29 maart 2014 om 20:15u
Grote Kerk, Grote Molenstraat in Elst (Gld.)
Zondag 30 maart 2014 om 15:30u
Kerk H. Antonius Abt, Dennenstraat in Nijmegen

AMERICAN DREAMS

PROGRAMMA

Eric Whitacre	The Seal Lullaby
Morten Lauridsen	Les Chansons des Roses <i>En une seule fleur</i> <i>Contre qui, rose</i> <i>De ton rêve trop plein</i>
Eric Whitacre	Animal Crackers <i>The Panther</i> <i>The Cow</i> <i>The Firefly</i> <i>The Canary</i> <i>The Eel</i> <i>The Kangaroo</i>
Morten Lauridsen	Les Chansons des Roses <i>La rose complète</i> <i>Dirait-on</i>
Eric Whitacre	Sleep
Luciano Berio Sergei Prokofjev	Wasserklavier (piano solo) Drie Visions Fugitives (piano solo) <i>Dolente</i> <i>Poetico</i> <i>Presto agitatissimo e molto accentuato</i>
Frank Ticheli	There will be rest
Leonard Benstein	Vier delen uit <i>Candide</i> <i>The best of all possible worlds</i> <i>It must be so</i> <i>This world</i> <i>Make our garden grow</i>

ER IS GEEN PAUZE

OVER HET PROGRAMMA

Eric Whitacre (geb. 1970) schrijft veel werken voor koor. Op zijn website www.ericwhitacre.com is zijn bijzondere project **Virtual Choir** te zien. Koorzangers van over de hele wereld kunnen zich aanmelden en ontvangen, als ze worden uitgekozen, de bladmuziek van een van Whitacres composities. Hun inzendingen via het internet worden samengevoegd tot een virtueel concert. Poco Più zingt vandaag de zes **Animal Crackers** op teksten van de Amerikaanse dichter Ogden Nash (1902-1971). Nash schreef honderden pleziergedichten en is te vergelijken met iemand als Ivo de Wijs of Drs P. in Nederland. De **Animal Crackers** zijn korte gedichtjes voor kinderen, die elk een dier uitbeelden.

The Seal Lullaby is een gedicht uit het bekende Jungleboek van Rudyard Kipling (1865-1936), over de avonturen van Mowgli en zijn vrienden.

Sleep is een gedicht van de hedendaagse dichter Charles Anthony Silvestri. Whitacre had deze muziek geschreven op een gedicht van Robert Frost: *Stopping by the Woods on a Snowy Evening*. De erven Frost gaven echter op het laatste moment geen toestemming om deze tekst te gebruiken en de muziek verdween in een la. Enige jaren later verzocht Whitacre zijn vriend Silvestri een nieuwe tekst op de al bestaande muziek te schrijven en dat resulteerde in een van Whitacres meest uitgevoerde koorwerken.

Morten Lauridsen (geb. 1943) is de zoon van Deense immigranten. Sinds 1972 is hij hoogleraar compositie aan de Thornton School of Music van de University of Southern California. Een van zijn bekendste koorwerken is **Chansons des Roses**. Lauridsen koos vijf gedichten uit de veel omvangrijkere cyclus met dezelfde naam van Rainer Maria Rilke (1875-1926). Rilke schreef naast Duitse gedichten ook ruim vierhonderd gedichten in het Frans. Lauridsen schrijft in het voorwoord van zijn koorcyclus: "Rilkes gedichten over rozen spraken me erg aan door hun prachtige lyriek, mooie vorm en elegante beeldtaal. Deze fijnzinnige gedichten zijn vooral licht, vrolijk en speels en de muziek heeft de bedoeling deze eigenschappen te versterken en hun delicate schoonheid en zinnelijkheid te verbeelden." De eerste vier delen zijn voor koor a capella. Deel 4 (**La Rose Complète**) gaat zonder onderbreking over in deel 5 (**Dirait-on**), terwijl de piano zich bij het koor voegt.

Leonard Bernstein (1918-1990) was de beroemdste Amerikaanse componist en dirigent van de 20e eeuw. In 1956 schreef hij de opera **Candide**, naar de roman van Voltaire (1694-1778, pseudoniem van François-Marie Arouet). Deze vertelling uit 1759 vormt een aanval op de filosofie van Leibnitz, waarin de wereld wordt beschouwd als de beste van alle werelden die God had kunnen scheppen. De hoofdpersoon Candide trekt een groot deel van de wereld over, op zoek naar zijn verloren geliefde Cunégonde. Overal stuit hij op onrecht, geweld en ellende en toch probeert hij te blijven geloven in wat zijn leermeester Pangloss hem heeft bijgebracht: de wereld zoals hij nu is kan niet beter. Voltaire drijft de spot met allerlei excessen in het menselijk gedrag: domheid, onrechtvaardigheid, egoïsme, leugenachtigheid. Geestelijkheid en autoriteiten moeten het ook ontgelden. In de vier delen uit de opera **Candide** van Bernstein komen verschillende thema's terug:

The best of all possible worlds: dit is de beste van alle mogelijke werelden.

It must be so: er is veel ellende, maar zo is de wereld nu eenmaal.

This world: is dit nu die volmaakte wereld ?

Make our garden grow: de slotzin van het verhaal luidt: il faut cultiver notre jardin. We moeten onze tuin verzorgen: verlies je niet in allerlei theoretische bespiegelingen, maar doe wat er gedaan moet worden.

De vier fragmenten uit de opera zijn voor koor en piano bewerkt door Robert Page. In de originele versie worden ze gezongen door de hoofpersonen van het verhaal.

Frank Ticheli (geb 1958) is een in de VS zeer bekende componist en muziekpedagoog. Hij schrijft veel muziek voor koor en ook voor blazersensemble. U hoort vandaag zijn prachtige koorlied **There Will Be Rest**, gecomponeerd in 2000 op een gedicht van Sara Teasdale (1884-1933), een lyrische dichteres uit Missouri. Zij schreef dit prachtige gedicht enkele maanden voor haar zelfgekozen dood.

Pianiste Martje van Damme speelt aantal soli. De eerste is **Wasserklavier**, een deel uit de zes **Encores** van **Luciano Berio** (1925-2003). Berio schreef deze muziek in 1965. Hoewel het tonale muziek is, met citaten uit **Brahms'** 3 intermezzi voor piano, opus 117 en **Schuberts** 4 impromptus, opus 142, volgt er aan het eind geen oplossing, wellicht meer een vraagteken of het idee dat de muziek nog door zou kunnen gaan. Daarna speelt Martje drie delen uit de **Visions Fugitives** van **Sergei Prokofjev** (1891-1953). Dit is een cyclus van twintig korte stukjes, geschreven rond 1917.

De werken droegen aanvankelijk de naam Vluchtigheden (*Mimoljotnosti*). [Prokofjev](#) ontleende deze naam aan een sneldicht van een kennis, de dichter Konstantin Balmont:

*Elke vluchtigheid een wereldbestel
Vol veranderlijk en kleurrijk spel.*

De vertalingen die u in dit boekje vindt, komen uit diverse bronnen. De [Animal Crackers](#) werden “hertaald” door Wieke Rommers, Koos Jaspers en Sascha Falkenhagen. Laatstgenoemde heeft uit de suggesties die de drie vertalers aandroegen een definitieve versie gemaakt, die zo goed mogelijk de kleine grapjes uit het origineel overzet in het Nederlands. Ook vertaalde hij [There will be rest](#).

[Sleep](#) werd vertaald door Hans Boonstra.

[The Seal Lullaby](#) werd door Ernst van Altena vertaald als het Zeerobben Wiegelied en is te vinden in zijn vertaling van het Jungleboek uit 1992.

De Nederlandse tekst van de [Chansons des Roses](#) volgt de “weergave” die de dichteres Maria de Groot van de gedichten van Rilke maakte. In een mail aan Poco Più zegt ze daarover:

‘Ik noem mijn publicatie van De Rozen een weergave, en geen vertaling of bewerking. Voor een bewerking heb ik de vrijmoedigheid niet. Voor een vertaling ontbreekt mij het geloof dat men deze Franse verzen van Rilke met een getrouwe vertaling recht zou kunnen doen. Het eindrijm zou alleen op een zo kunstmatige wijze in de vertaling afgedwongen kunnen worden, dat de subtiele inhoud van de verzen verloren zou gaan.’

In 2009/2010 bracht de Nationale Reisopera een Nederlandse bewerking van Bernsteins [Candide](#). Willem Wilmink maakte daarvoor de vertalingen en deze treft u in dit boekje aan. Dat het om een bewerking gaat, wordt duidelijk bij het lied [It must be so](#). De Nationale Reisopera gebruikte alleen het eerste deel van de tekst en Wilmink vertaalde de rest dan ook niet. Hier is er uiteraard voor gekozen het tweede deel van de tekst onvertaald te laten. Wij zijn alle rechthebbenden dankbaar voor hun toestemming de teksten te mogen gebruiken.

(Sascha Falkenhagen)

OVER DE UITVOERENDEN

Saskia Regtering studeerde in 1998 af aan het conservatorium van Arnhem (schoolmuziek). Tijdens haar opleiding volgde zij vier jaar koordirectie bij Rob Vermeulen. In 1999 begon zij een studie zang bij Carolyn Watkinson; in 2005 voltooide ze deze studie bij Harry van Berne. Naast kamerkoor Poco Piu dirigeert Saskia het projektkoor Ventina Vocale en Collegium Vocale Zutphen. Met deze koren voerde zij de afgelopen jaren naast veel a capella muziek ook grotere werken uit. Zo stonden de afgelopen jaren o.a. Ein Deutsches Requiem van Brahms, het Requiem van Duruflé, delen uit het Weihnachtsoratorium en de Mis in G van Bach, de Messiah van Handel, de Musikalische Exequien van Schütz, het Gloria en Magnificat van Vivaldi en de Vespers van Rachmaninov op het programma. Naast haar werkzaamheden als dirigent treedt Saskia ook regelmatig op als zangeres. Zo zong zij de afgelopen periode solo in de Vespers van Rachmaninov, Elias van Mendelssohn, het Requiem van Reger, In the Beginning van Copland, maar ook in modernere werken zoals Passio Jesu van Sauseng en in producties van orkest de Ereprijs. Ze vormt een vast duo met pianist Marije Heemskerk waarmee zij regelmatig recitals geeft bij uiteenlopende gelegenheden en heeft een eigen lespraktijk.

Martje van Damme (Kampen, 1991), begon met pianospelen toen ze acht jaar was. Zij kreeg de eerste jaren les van Gerda van der Vliet in Zutphen. Sinds 2006 was Martje leerling aan de Academie Muzikaal Talent van Erika Waardenburg, waar zij les nam bij Henk Ekkel. Theorielessen kreeg Martje van onder meer Jaap Zwart. Ze volgde daarnaast masterclasses bij Martyn van den Hoek, Andreas Woyke, David Kuyken, Dimitri Paperno en Klára Würtz en nam viermaal deel aan de cursus Musik Zentral o.l.v. Martyn van den Hoek in Bad Aussee, Oostenrijk. Martje won in 2008 een derde prijs op het SJMN InterProvinciaal Concours en in 2011 een tweede prijs tijdens het Perpetuum Mobile Concours in Hilversum. In 2011 is ze aangenomen aan de Robert Schumann Hochschule in Düsseldorf, waar ze studeert bij Paolo Giacometti. Martje treedt regelmatig op, zowel als soliste als begeleidster. Het ontwikkelen tot uitvoerend musicus is Martjes diepste wens. De piano is daarin haar grootste inspiratiebron.

Poco Più is een kamerkoor uit Nijmegen en werd in 1989 opgericht. De eerste jaren stond het koor onder leiding van Rob Vermeulen, vervolgens van Pauli Yap en daarna door Ton Edelbroek. Met ingang van december 2001 zijn wij verder gegaan met Saskia Regtering als dirigente.

Door de jaren heen heeft Poco Più muziek uit vele stijlperiodes van de muziekgeschiedenis gezongen: van middeleeuws tot 20e-eeuws repertoire. Vaak is het programma thematisch opgezet. Zo was er bijvoorbeeld in 2011 het concert Russische Dichters, waarin liederen van o.a. Tsjaikovsky, Shostakovich en Sviridov werden uitgevoerd. Zij zetten allen gedichten van beroemde Russische dichters op muziek, onder wie Poesjkin en Lermontov. Acteur Frank Nendels droeg van een aantal van deze teksten de Nederlandse vertaling voor.

In 2013 vormden Poco Più en Collegium Vocale Zutphen samen een groot koor en werd Ein Deutsches Requiem van Johannes Brahms uitgevoerd. We zongen de bewerking die organist Wijnand van Klaveren maakte. Hij arrangeerde de orkestpartij voor kerkorgel. We zongen drie enthousiast ontvangen concerten in de Martinikerk in Doesburg, de St. Stevenskerk te Nijmegen en de Arnhemse Eusebiuskerk.

In 2014 bestaat het koor 25 jaar en dat gaan we vieren met de uitvoering van The Messiah van George Frideric Handel (zoals hij zich in Engeland noemde). Het koor wordt voor deze gelegenheid uitgebreid en u kunt zich nog opgeven. Het concert zal plaatsvinden op zondagmiddag 30 november 2014 in de Petrus Canisiuskerk aan de Molenstraat in Nijmegen. De begeleiding is in handen van het uit 17 professionele musici bestaande barokorkest The Utrecht Company of Music. Vier eveneens professionele solisten zingen de aria's.